

SZELLEMI REKREÁCIÓ – TANULMÁNY

„KARANTÉN” KULTÚRA MAGYARORSZÁGON

”QUARANTINE” CULTURE IN HUNGARY

ÖSSZEFOGLALÁS:

Mindennapi életünk az elmúlt pár hónapban átalakult a világjárványnak köszönhetően. Több időt töltünk otthon, mint előtte. A szellemi rekreáció néhány formája, mint színház, mozi nem elérhető hagyományos formában. Kérdőíves kutatásban arra kerestünk választ, mennyivel fordítunk több időt olvasás, tanulás, önművelés, kreatív tevékenységek céljára. A válaszadók a várakozások szerint ezeket részesítik előnyben.

Kulcsszavak: világjárvány, rekreáció, élmények, kultúra, online

ABSTRACT:

Everyday life has been changed in the latest few months, due to that pandemic. More time is spent at home. Several forms of mental/intellectual/non-motor recreation/leisure activities such as theatre or movie is not available yet in the classical way. In a questionnaire survey answer was searching for that whether more time is taken to reading, learning, self-improvement and creative hobbies. As expected, responders prefer these activities.

Keywords: pandemic, recreation, experience, culture, online

BEVEZETÉS

A rekreációnak és a szellemi vagy „nem-mozgás-dominanciájú” (*Magyar, 2019*) rekreációnak sokféle megközelítési módjával találkozhatunk a nemzetközi és hazai szakirodalomban. Kovács (*2004*) megfogalmazásában a szellemi rekreáció felöleli a kultúra, szórakozás, művelődés és önművelés területét is. Közös bennük, hogy elsősorban nem a fizikumot veszik igénybe.

Komplexebb meghatározás (*Fritz et al. 2013*) szerint ezek egyéni vagy társas élményszerzés során tartalmas szabadidő-eltöltéshez vezetnek. Rendkívül változatos formái közé tartoznak a kulturális, társasági és egyéni, természeti tevékenységek mellett a kiegészítő és relaxációs eljárások, a tevékenység több alcsoportba is besorolható, átjárható jellegét hangsúlyozva (*Fritz, 2019*).

Bánhidi (*2016*) szerint a magán- és a kulturális („köz”) szférában, akár a turizmus keretében; a WHO egészség, valamint a wellness fogalmi dimenzióihoz is kötődően (*Magyar, 2019*) jelennek. Népszerű példái az olvasás, a színház-, mozi- és múzeumlátogatás, rendezvények.

A 40/2020. (III.11.) kormányrendelet a koronavírus miatt veszélyhelyzetet hirdetett ki hazánk területére, aznap 15 órától. Majd országos és néhány esetben helyi rendeletekre különböző mértékű kijárási korlátozásokat hoztak.

Kulturális létesítmények, mint színházak, mozik, múzeumok, könyvtárak bezártak. A munkahelyek egy része bezárt, más része csökkentett módban működik. A

lakosság egy része az eddigiektől eltérően otthon, home office-ban dolgozik. A köz- és felsőoktatásban távoktatás zajlik. Életünk alapjaiban változott meg. Az ELTE (*2020*) felmérése alapján a válaszadók 96%-ára ebben az időszakban a szolidaritás és az önzetlen viselkedési hajlandóság a jellemző.

Az átalakult munkavégzés és a korlátozások miatt az EMMI (*2020*) ajánlást fogalmazott meg, amely kiemeli többek között a rendszeres fizikai aktivitás fontosságát ezen időszak alatt. Szintén fontos a lelki egészség megőrzése, amelyet logikai feladványok, művészet és intellektuális játékok segíthetnek (*Szalay, 2020*).

A demencia megelőzésében idősek körében igazolt technikák – olvasás, társasjátékozás, zenélés és tánc (*Verghese et al. 2003*) szintén sikeresen alkalmazható ilyen tájékoztatástól függetlenül.

MÓDSZEREK

Az „élő” kulturális tevékenységek alternatíváit szekunder forráskutatással és saját kutatással vizsgáltuk. A kulturális és sportolási szokások változását a karantén idő alatt egy online elérhető kérdőívvel (*ELTE-KEB: 2020/152*) próbáltuk feltérképezni online térben 2020. áprilisban.

Fő kérdés az volt, melyek azok a tevékenységek, amelyekre több időt szánnak az emberek, milyen alternatívák merültek fel az otthon tartózkodás idején. Adatelemzés leíró statisztikai módszerrel (*MS Excel*) történt.

Szerző:
DR. GÓSI ZSUZSANNA
Egyetemi docens
ELTE Egészségfejlesztési
és Sporttudományi Intézet
1117 Budapest,
Bogdánfy Ödön u. 10/B.
gosi.zsuzsanna@ppk.elte.hu
Érdeklődési kör:
színház, futás, olvasás
Fotó: Böröcz István

Szerző / rovatvezető:
DR. MAGYAR MÁRTON
Adjunktus
ELTE Egészségfejlesztési
és Sporttudományi Intézet
1117 Budapest,
Bogdánfy Ödön u. 10/B.
magyar.marton@ppk.elte.hu
Érdeklődési kör: animáció,
turizmus, zene, tánc, úszás
Fotó: Hámosi Zsófia

EREDMÉNYEK

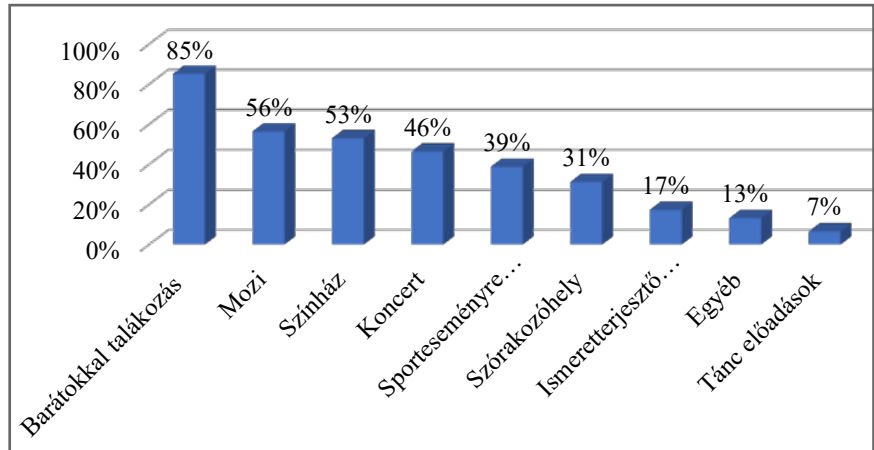
Ötletek és kezdeményezések

A korlátozásokkal szinte egy időben megjelentek különböző alternatívák a kultúra területén is. Az emberek egymást próbálják segíteni a közösségi média felületein. 2020. március 12-én megalakult egy Facebook-csoport Élő közvetítések koronavírus idején címmel. A csoporttagok száma 2020. április 18-án meghaladta a 110 000-et.

Különböző zenészek, színészek, előadók, írók, szervezetek is kínálnak alternatív lehetőségeket. A Budapesti Fesztiválenekar elindította a Karanténestek sorozatot (*BFZ, 2020*), amely szinte minden este kínál komolyzenei élményt. A Madách Színház Youtube-csatornáján (*Madách Színház, 2020*) létrehozta az „Ez mind én vagyok” sorozatot, ahol saját művészei töltenek fel rövid videókat. A Budapesti Operettszínház (2020) naponta különböző programokkal szórakoztat, többek között a szombat esténként 7 órákor kezdődő élő közvetítésekkel.

A könyvkiadók több tanuláshoz, önműveléshez, szórakozáshoz szükséges könyvet tettek ingyenesen elérhetővé (*Kolozsi, 2020*).

Az otthonlét miatt várhatóan egyre többen fordulnak a televízió és online nézhető tartalmak felé.

1. diagram: **Résztvétel kulturális és társas eseményeken a korlátozások előtt**
Participation in cultural and social events before restrictions

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2020 / Own survey and redaction, 2020

Az egyik legnagyobb vesztese így a karantén időszaknak a filmipar és mozi lehet, míg egyelőre a streaming szolgáltatók nyertesnek tűnnek (*Nagy, 2020*).

Kérdőíves felmérés

A cikk elkészítésének időpontjáig 381 válasz érkezett. A kitöltők 67%-a nő és 69%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel. Bár a kérdőív nem tekinthető reprezentatívnak, néhány érdekes, a szellemi rekreáció területét érintő adatot bemutatunk.

Felmértük többszörös választás lehetőségével, hogy a korlátozások előtt milyen társas tevékenységeket végeztek leggyakrabban (1. diagram). A kérdőív végén kértük a kitöltőt, hogy foglalja össze néhány mondatban, mi változott,

mi hiányzik neki a legjobban. Legtöbben az emberi kapcsolatokat hiánytalanul és magukat a programokat hiányolják, amelyet régebben együtt élveztek barátokkal, családtagokkal.

Néhány kiemelt tevékenység esetében azt vizsgáltuk, hogy azokra, amelyek otthon is végezhetőek, hogyan változott a ráfordított idő. A legtöbbet a televízió és filmnézésre, valamint internetes játékokra és zenehallgatásra fordítják a kitöltők.

Az átlagosan több mint 3 órát filmnézéssel töltők aránya 3,4% volt a karantén előtt, és 9,4%-ra emelkedett.

Az interneten töltött idő (játéokra, zenehallgatásra, hírolvasásra) 9,2%-ról 12,3%-ra változott.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bánhidi, M. (2016): *Rekreológia*. Magyar Sporttudományi Társaság, Budapest
- BFZ (2020): *Karanténestek*. From: https://bfz.hu/hu/media/karantenes-tek/?fbclid=IwAR1fE6oMLyN5Jy3lx1794TOiCKGbr3w__7UtTebxC0yJUX1KigwhP85_dQU
- Budapesti Operettszínház (2020): *Ezt jól kifőztük! A Budapesti Operettszínház heti menüje*. From: <https://www.facebook.com/operettszinhaz/photos/a.423538557668184/3298928806795797/?type=3&theater>
- EMMI (2020): *Emberi szervezet védekező-képességének erősítése a Covid-19 vírus fertőzéssel kapcsolatban*. From: <https://www.nnk.gov.hu/index.php/koronavirus-tajekozato/550-emberi-szervezet-vedekezo-kessegenek-erositese-a-covid-19-virus-fertozes-sel-kapcsolatban>
- Fritz, P. – Szatmári, Z. – Plachy, J. (2013): *A szellemi rekreáció fogalma és*

rendszerterv. *Recreation*. 3. 3. 10–12. o. DOI: 10.21486/recreation/2013.3.3.1

Fritz, P. (2019) *A szellemi rekreáció felosztása, rendszertervi megközelítése*. In: Fritz, P. (szerk.) *Alapfogalmak és jelentései a rekreáció területén. Rekreáció mindenkinek III*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 39–41. o.

ELTE (2020): *A koronavírussal kapcsolatos online felmérés első eredményei*. From: <https://www.elte.hu/content/a-koronavirus-sal-kapcsolatos-online-felmeres-elso-eredmenyei.t.20875>

Kolozsi, Á. (2020): *Összefogtak a magyar könyvkiadók, a járvány miatt szabadon lehet olvasni a neten*. From: https://index.hu/techtud/2020/03/23/arcanum_12_kiado_15_ezer_konyv_szabadon_hozzaferheto_jarvany_kornavirus

Kovács, T. A. (2004): *A rekreáció elmélete és módszertana*. Fitness Kft., Budapest

Madách Színház (2020): *Ez mind én vagyok*. From: <https://www.youtube.com/>

[playlist?list=PLbdwm3WrlOX-a7aDc1D-DALZ0-hrNjnUkK](https://www.youtube.com/playlist?list=PLbdwm3WrlOX-a7aDc1D-DALZ0-hrNjnUkK)

Magyar, M. (2019): *Nem-mozgás-dominanciájú rekreáció értelmezései nemzetközi és hazai környezetben*. In: Gósi, Zs. – Boros, Sz. – Patakiné Bősze, J. (szerk.) *Sokszínű Rekreáció*. ELTE PPK, Budapest, 97–122.

Nagy, B. Á. (2020): *A koronavírus miatt győzelemre áll a Netflix a mozikkal szemben?* From: https://alfahir.hu/2020/04/03/netflix_hbo_go_streaming_mozik_moz

Szalay, Á. (2020): *Így ne csavarodj be a kényszerű otthonlétben*. From: <https://divany.hu/eletem/2020/03/17/karanten-lelki-egeszseg/>

Vergese, J. – Lipton, R.B. – Katz, M.J. – Hall, C.B. – Derby, C.A. – Kuslansky, G. – Ambrose, A.F. – Sliwinski, M. – Buschke, H. (2003) *Leisure Activities and the Risk of Dementia in the Elderly*. *New England Journal*. 348. 2508–2516. DOI: 10.1056/NEJ-Moa022252

SZELLEMI REKREÁCIÓ – TANULMÁNY

Ez az időszak a tudatos tervezés és odafigyelés esetén azt is magával hozhatja, hogy mind az önművelésre, mind a kedvenc otthon végezhető hobbikra több időt lehet fordítani.

A következő sorokban ezeket emeljük ki.

Akik eddig is olvastak, azok most több időt fordítanak erre a tevékenységre, ám az egyáltalán nem olvasók aránya nem változott **(2. diagram).**

Az önművelés, tanulás esetében ugyanígy pozitív képet láthatunk. Akik eddig is fontosnak tartották ezt a kérdést, most több időt fordítanak rá.

És néhányan azok is elkezdtek ilyen tevékenységgel foglalkozni, akik eddig egyáltalán nem **(3. diagram).**

Kreatív tevékenységek, hobbi esetén láthatjuk talán a legpozitívabb képet **(4. diagram).**

A bevezetésben már említésre került, hogy nagyon sokan hiányolják a kapcsolattartást a barátaikkal.

Természetes megoldásként telefonon, különböző platformokon tarjuk a kapcsolatot. Jelenleg a személyes kapcsolattartás átváltott ilyen felületekre, és az itt töltött idő is nőtt.

Napi szinten a válaszadók több mint fele 1 óránál hosszabb időt fordít ilyen típusú kapcsolattartásra.

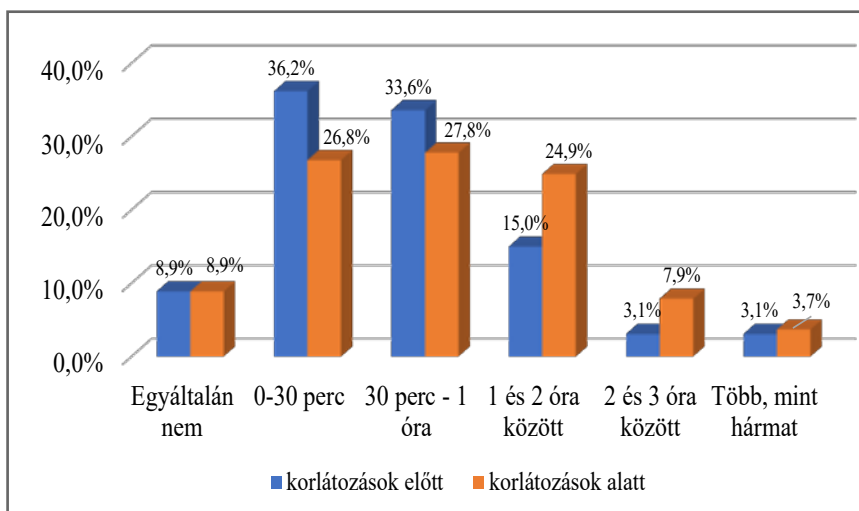
KÖVETKEZTETÉSEK

Bár a vizsgálat nem reprezentatív, néhány érdekes következtetés levonható belőle.

A munkaerőpiaci státusz a kitöltők 24%-a esetében nem változott, 11%-a elvesztette munkáját, 56% az otthon dolgozók és 11% a csökkentett munkaidőben dolgozók aránya.

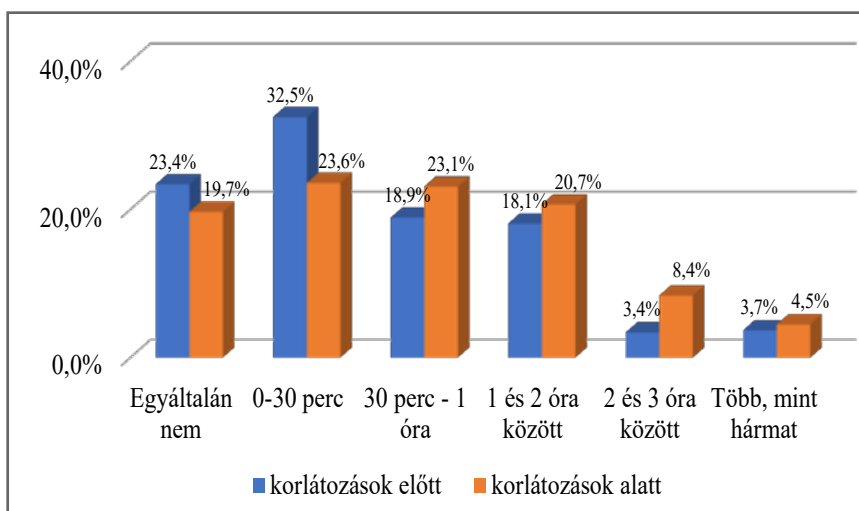
A többségnek úgy tűnik, sikerült a mindennapi életét így is hatékonyabban megszervezni, és időt fordítani különböző *(szellemi)* rekreációs tevékenységekre.

Kérdés, vajon ezek a pozitív változások hosszú távon is működni fognak-e?

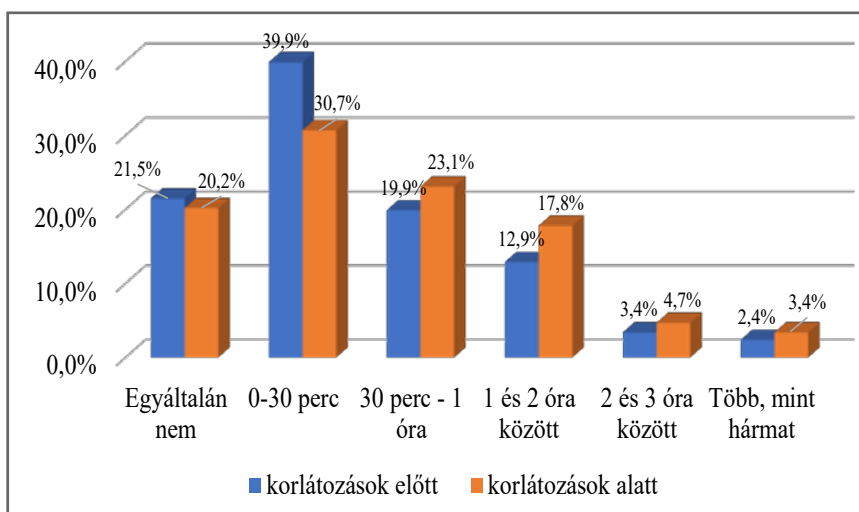
2. diagram: **Az olvasásra fordított idő változása**
Changing of time spent on reading

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2020 / Own survey and redaction, 2020

3. diagram: **Önművelésre, tanulásra fordított idő változása**
Changing of time spent on self-improvement, learning

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2020 / Own survey and redaction, 2020

4. diagram: **Kreatív tevékenységre, hobbira fordított idő változása**
Changing of time spent on creative activities, hobbies

Forrás/Source: Saját felmérés és szerkesztés, 2020 / Own survey and redaction, 2020